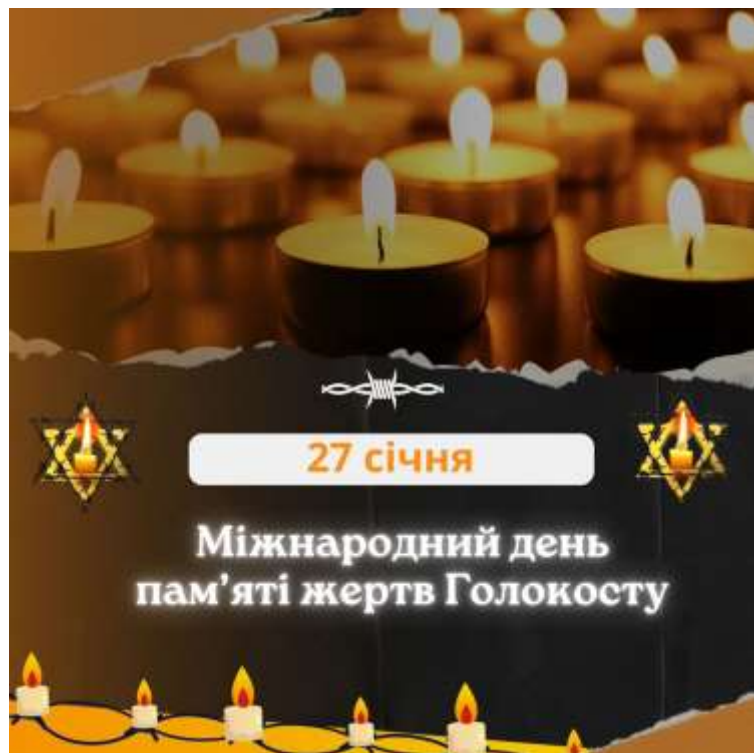

**МУЗЕЙ ГЕНОЦИДУ «ТЕРИТОРІЯ ПАМ'ЯТІ»
УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА
ФОНД ПІДТРИМКИ ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»;
ЛОС-АНДЖЕЛЕСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (LOS ANGELES UNIVERSITY)
(USA);
АРІЄЛЬСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (ARIEL UNIVERSITY CENTER OF
SAMARIA) (ISRAEL);
ЗАХІДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТІМІШОАРИ (WESTERN UNIVERSITY
OF TIMISOARA) (ROMANIA)**

МАТЕРІАЛИ

**Міжнародної науково-практичної конференції
«ПРОБЛЕМА ГЕНОЦИДУ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА»**

(Одеса, 23-24 січня 2025 року)

Одеса -2025

УДК:

Проблема геноциду: виклики сучасного суспільства. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 23-24 січня 2025 р.) 88 с.

Рецензенти:

Готинян Віталія Віталіївна – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри культурології Одеського національного університету імені І. І. Мечнікова

Наумкіна Світлана Михайлівна - доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції «Проблема геноциду: виклики сучасного суспільства» вміщує матеріали, які досліджують концепцію геноциду в творах Рафаля Лемкіна: філософське та правове підґрунтя; культурний геноцид: від доктрини до відповідальності; геноциди ХХ століття та їх вплив на генезу моральних складових людства; геноцидальні практики Російської імперії і їх доктринальне підґрунтя; вплив рішень міжнародних кримінальних трибуналів на колективну пам'ять щодо геноцидів; меморіалізація пам'яті жертв геноцидів; геноцидальний вимір агресії Росії проти України. Рекомендовано для науковців, педагогів, докторантів, аспірантів, студентів.

Ухвалено до друку та розповсюдження мережею інтернет вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 12 від 27 березня 2025 р.)

«Проблема геноциду: виклики сучасного суспільства»

23-24 січня 2025 року

ОРГКОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова:

А. В. Красножон – ректор Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор історичних наук, професор.

Заступники голови:

Копусь Ольга Антонівна – перший проректор з навчальної та науково-педагогічної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор педагогічних наук, професор.

Музиченко Ганна В'ячеславівна – проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор політичних наук, професор.

Борінштейн Євген Русланович – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Козленко Павло Юхимович – голова правління Громадської організації «Одеський центр дослідження Голокосту»

сотень тисяч жертв, що протягом століть потерпали від злочинних дій російської влади, зокрема і депортації-геноциду 1944 року [3].

Отже, Меморіал пам'яті жертв геноциду кримськотатарського народу є справжнім символом незламної волі. Він зображує прагнення історичної справедливості та відображає всю важливість трагічних для кримськотатарського народу подій. Дуже символічно, що саме у сквері Миру, де ще до 2016 року стояв пам'ятник чекістам, з'явився український національний меморіал. Відкриття Меморіалу є важливим кроком, воно демонструє ставлення держави до кримськотатарського народу. Сьогодні кожен охочий може подивитися на цей пам'ятний знак, який набув особливого значення в новітній історії України.

Список використаних джерел

1. Валерія Церна. Катерина Гланько. "Хотілося відобразити всю важливість трагедії": як створювали проєкт Меморіалу жертвам депортації кримських татар. *Суспільне Крим*. URL: <https://suspilne.media/crimea/835707-hotilosa-vidobraziti-vsu-vazlivist-tragedii-ak-stvoruvati-proekt-memorialu-zertvam-deportacii-krimskih-tatar/> (дата звернення: 11.01.2025).
2. Катерина Гланько. Оксана Бовсуновська. У Києві відкрили меморіал Пам'яті жертв геноциду кримськотатарського народу. *Суспільне Крим*. URL: <https://suspilne.media/crimea/833709-u-kievi-vidkrili-memorial-pamati-zertv-genocidu-krimskotatarskogo-narodu/> (дата звернення: 11.01.2025).
3. Меморіал пам'яті жертв геноциду кримськотатарського народу: більше, ніж просто історія. *Кримська платформа*. URL: <https://crimea-platform.org/news/memorial-to-the-victims-of-the-crimean-tatar-genocide-more-than-just-history/> (дата звернення: 12.01.2025).
4. У Києві відкрили Меморіал пам'яті жертв геноциду кримськотатарського народу. *Офіційне інтернет-представництво Президента України*. URL: <https://www.president.gov.ua/news/u-kiyevi-vidkrili-memorial-pamyati-zhertv-genocidu-krimskota-93141> (дата звернення: 10.01.2025).

Поплавська Тетяна Миколаївна, кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності, *Університет Ушинського, м. Одеса, Україна*,

Туляб Марина, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, соціально-гуманітарний факультет, *Університет Ушинського, м. Одеса, Україна*

МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Нинішня російська війна проти України є трагедією епічних масштабів, яка, поза всяким сумнівом, завдає серйозної психологічної шкоди та неминуче призводить до довгострокових наслідків для учасників бойових дій та

цивільних, не кажучи вже про біженців та полонених, як вже звільнених, так і тих, що тільки мають звільнитися.

За даними Національного інституту стратегічних досліджень, 71 % українців відчують стрес або сильну знервованість. Основними причинами виступають: повномасштабна війна з Росією (72 %), фінансові складнощі (44 %). З-поміж аспектів війни, які спричиняються до стресу або сильної знервованості, на першому місці перебуває безпека близьких (63 %) і втрата роботи або джерела доходу (42 %). Таким чином, психологічної підтримки потребує більша частина населення України.

Отже ментальне здоров'я населення є ключовим показником стійкості суспільства, особливо в умовах війни, тому дослідження поточного стану ментального здоров'я українців, основних викликів і шляхів їх подолання, зокрема через ініціативи національних і міжнародних організацій, актуально і доречно.

Найпоширенішими наслідком російсько-української війни є наступні: тривожність та страх (постійна загроза обстрілів і втрат створює високий рівень стресу серед цивільного населення); депресія (втрати близьких, домівок і соціальної стабільності сприяють поширенню депресивних станів); ПТСР (пережиті бойові дії або свідчення насильства залишають довготривалі психологічні наслідки).

Унаслідок війни окремі соціальні групи є більш вразливими до порушень ментального здоров'я. До них відносяться: військовослужбовці та ветерани(бойові дії залишають глибокі психічні травми, включаючи ПТСР і складнощі адаптації до мирного життя); сім'ї військових(страх за життя близьких, розлука та економічні труднощі впливають на їхній емоційний стан); внутрішньо переміщені особи (втрата домівки, вимушена міграція та інтеграція в нові громади створюють додатковий стрес); діти (особливо вразливими є діти, які стали свідками насильства або проживають у зоні бойових дій. Вони часто стикаються з емоційною нестабільністю, тривожними розладами та проблемами в навчанні).

За даними ООН, близько 6,2 млн українців, які виїхали з країни на початку повномасштабної війни, досі лишаються за кордоном. Вимушене переселення – психотравмуюча ситуація найвищого ступеню інтенсивності.

Аналіз психологічних проблем вимушених мігрантів показує, що вони мають комплексний характер і охоплюють усі основні сфери особистості: емоційну, когнітивну, поведінкову, мотиваційну, комунікативну. Порушення в різних сферах психічного здоров'я мігрантів, які накладаються одне на одне, можуть призвести до більш глобальних проблем особистості.

Крім того слід зазначити, що за теперішніх умов доречним та іноді єдиним можливим варіантом реалізації профілактичних заходів є Інтернет майданчики, медіаресурси та соціальні мережі.

Підтримка ментального здоров'я стала пріоритетом як для держави, так і для міжнародних організацій. Основні заходи включають:

- Національні програми: уряд України запровадив ініціативи для реабілітації військових і цивільного населення. Наприклад, створення центрів психологічної допомоги та реабілітації для ветеранів.
- Міжнародна допомога: організації, такі як UNICEF, WHO та UNHCR, надають гуманітарну підтримку, фокусуючись на психосоціальній реабілітації дітей і ВПО.
- Неурядові організації: такі структури, як «Карітас України» і «Повернись живим», активно впроваджують програми підтримки ментального здоров'я.

Таким чином, основні засоби збереження ментального здоров'я спрямовані на різносторонню підтримку та розвиток особистості, що в свою чергу сприяє здатності більш ефективно виходити з кризових ситуацій, вмінню продуктивно рефлексувати та долати стреси.

Разом з цим, сучасні технології та методи значно розширюють можливості надання необхідної допомоги. Серед найбільш ефективних засобів можна виділити наступні:

- телемедицина: онлайн-консультації дозволяють надавати допомогу вразливим групам, які не мають доступу до офлайн-ресурсів;
- арт-терапія та тілесно-орієнтована терапія: ці методи допомагають зменшити стрес і сприяти емоційному відновленню;
- гарячі лінії підтримки: цілодобові сервіси, як-от Національна гаряча лінія психологічної допомоги, надають екстрену підтримку;
- кризові центри: створення тимчасових прихистків для ВПО з послугами психологів і соціальних працівників.

В той же час, попри значний прогрес, підтримка ментального здоров'я стикається з низкою викликів:

- стигматизація: багато українців усе ще соромляться звертатися за психологічною допомогою через упередження.
- недостатнє фінансування: обмежені ресурси гальмують розвиток програм підтримки.
- брак фахівців: недостатня кількість підготовлених психологів і психотерапевтів ускладнює масштабну допомогу.

Для ефективного вирішення цих проблем необхідно посилити державну підтримку, залучити міжнародні інвестиції та продовжувати інформаційні кампанії для подолання стигми.

Як видно з нашого дослідження, ментальне здоров'я є критично важливим фактором для відновлення та розвитку українського суспільства після війни. Забезпечення психологічної підтримки вразливим групам, розширення доступу до сучасних методів терапії та подолання стигматизації мають стати пріоритетами державної політики.

Лише через спільні зусилля держави, громадських організацій і міжнародних партнерів можливо забезпечити сталий розвиток та ментальне відновлення українського суспільства.

Список використаних джерел:

1. Міністерство охорони здоров'я України. Звіт про стан психічного здоров'я населення, 2023 р. URL: https://moz.gov.ua/uploads/10/52752-zvit_moz
2. UNICEF Ukraine: Mental Health and Psychosocial Support Initiatives. URL: <https://response.reliefweb.int/ukraine/mental-health-and-psychosocial-support>
3. WHO Report on Mental Health in Crisis Situations, 2022. URL: <https://www.neurocaregroup.com/news-insights/the-mental-health-state-of-the-world-summary-of-2022-who-mental-health-report>
4. Організація «Карітас України»: програми психосоціальної підтримки. URL: <https://caritas.ua/mental-health-and-psychosocial-support-program-mhpss/>
5. UNHCR Ukraine: Assistance for Internally Displaced Persons.

Вікторія ФІНИК, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, 2-го року навчання, спеціальність 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності», соціально-гуманітарний факультет ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса

Науковий керівник: **Олена ЛІСЕЄНКО**, д. соц. н., професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса

СУЧАСНА РОСІЙСЬКА ПРОПАГАНДА ЯК ІНСТРУМЕНТ КУЛЬТУРНОГО ГЕНОЦИДУ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Минає десятий рік російсько-української війни та другий рік повномасштабного вторгнення, кожного дня нові випробування, величезні втрати, стомлена нація, яка попри все бореться за свій дім. Адже це збройний конфлікт між двома державами, боротьба за право українців жити у вільній і незалежній країні. Ця війна, стала випробуванням для всього українського народу, який об'єднався у своїй рішучості відстояти суверенітет, національну ідентичність та європейські цінності.

Варто зазначити що метою російської агресії є не просто загарбання територій, а знищення нашої національної ідентичності, геноцид українського народу. Російська держава й ідеологія рашизму, яку сповідує російський політикум, офіційно заперечують існування українців як окремої нації, а ті, хто не погоджується з цим, підлягають фізичному знищенню. На тимчасово окупованих українських територіях росіяни повторюють найгірші практики нацизму – масові розстріли та вбивства цивільних громадян, вбивства та знущання полонених, депортації, щоденні ракетні обстріли, знищення об'єктів критичної інфраструктури, умисне плундрування, розкрадання приватної власності та цінностей. Різанина в Бучі, Ізюмі, масове знищення людей у Маріуполі стали наочним проявом геноцидної політики